

Sygn. akt III AUa 74/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2014 r. w Szczecinie

sprawy W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 grudnia 2013 r. sygn. akt VI U 1120/13

oddala apelację.

SSO del. Beata Górską SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 74/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 czerwca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej jako: ustawa emerytalna) przyznał ubezpieczonemu emeryturę od 9 czerwca 2013 r. i ustalił jej wysokość. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (WWPW) wyniósł 78,43 %. Do ustalenia wysokości świadczenia uwzględniono 18 lat (216 miesięcy) okresów składkowych i 6 lat i 11 miesięcy (83 miesiące) okresów pracy w gospodarstwie rolnym. Wysokość świadczenia wyniosła 1212,82 zł (emerytura z tytułu ubezpieczenia 1040,36 zł i część składkowa świadczenia za okres pracy w gospodarstwie rolnym 172,46 zł).

Ubezpieczony w odwołaniu od powyższej decyzji zakwestionował wysokość emerytury obliczonej przy braku uwzględnienia wszystkich okresów składkowych, tj. wynikających z art. 6 ust. 1 pkt 2, art. 28 i art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej. Wniósł

o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie emerytury na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej z uwzględnieniem art. 53 oraz ustalenie wysokości emerytury

z uwzględnieniem wszystkich okresów składkowych - 19 miesięcy opłacania składek od działalności gospodarczej za okres od 1 maja 1997 r. oraz 249 miesięcy ubezpieczenia społecznego rolników.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Podtrzymał dotychczasowe stanowisko i wskazał, że art. 53 powoływanej ustawy nie ma zastosowania do ubezpieczonego, gdyż po 1 czerwca 2008 r. nie udowodnił żadnego okresu składkowego i nieskładkowego.

W kolejnych pismach procesowych ubezpieczony stwierdził, że jego zdaniem podstawą przyznania mu prawa do emerytury powinien być także art. 28, a nie jedynie art. 27 ustawy emerytalnej. Staż ubezpieczeniowy, w jego ocenie, powinien zostać uzupełniony częścią okresu opłacania składek w KRUS, tj. okresem 2 lat do wymaganych powołanym przepisem 20 lat, a nie 25 lat, jak w zaskarżonej decyzji.

Organ rentowy w odpowiedzi na powyższe pismo stwierdził, że art. 28 powoływanej ustawy wskazuje jasno na możliwość ustalenia prawa do emerytury jedynie w przypadku niespełnienia wymogu ilości okresów składkowych i nieskładkowych określonych art. 27, a zatem skoro ubezpieczony uzyskał prawo do emerytury na podstawie art. 27, nie może nabyć do niej prawa na podstawie art. 28.

Wyrokiem z 4 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony urodził się (...) Organ rentowy decyzją z 18 czerwca 2008 r. przyznał ubezpieczonemu od 1 czerwca 2008 r. prawo do emerytury na podstawie art. 29 ustawy emerytalnej, tj. z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego 60 lat i udokumentowania co najmniej 35-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Z uwagi na fakt, że ubezpieczony okres składkowy posiadał tylko w wysokości 18 lat i 2 dni, uzupełniono mu staż do brakującego 35-letniego okresu ubezpieczenia okresem pracy w gospodarstwie rolnym. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenia stanowiące podstawę wymiaru składek z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu. WWPW wyniósł 76,81%. Do świadczenia w wysokości 690,50 zł przysługiwała część składkowa świadczenia rolniczego za okresy pracy

w gospodarstwie rolnym w kwocie 132,03 zł (za 249 miesięcy), zgodnie z decyzją

o przeliczeniu emerytury z 12 listopada 2008 r. Od powyższych decyzji ubezpieczony wniósł odwołania. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. prawomocnym wyrokiem z 14 stycznia 2009 r. w sprawie VI U 1841/08 umorzył postępowanie w zakresie żądania uwzględnienia okresu podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu od 1 października 2004 r. do 30 września 2005 r., zaś w pozostałym zakresie oddalił odwołanie. Odwołanie od decyzji z 12 listopada 2008 r. zostało odrzucone.

Dnia 15 stycznia 2009 r. ubezpieczony wystąpił z wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości emerytury z uwzględnieniem dalszych okresów składkowych od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. Organ rentowy w decyzji z 17 sierpnia 2009 r. dokonał przeliczenia emerytury od 1 stycznia 2009 r. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenia stanowiące podstawę wymiaru składek z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu. WWPW wyniósł 78,01%. Do świadczenia w wysokości 739,35 zł przyznano część składkową świadczenia rolniczego za okresy pracy w gospodarstwie rolnym w wysokości 140,08 zł (za 249 miesięcy).

Dnia 22 września 2009 r. organ rentowy wydał kolejną decyzję o przeliczeniu emerytury, zmieniającą częściowo decyzję z 17 sierpnia 2009 r., w której ustalono WWPW w wysokości 78,43%. Do świadczenia w wysokości 741,71 zł doliczono część składkową świadczenia rolniczego za okresy pracy w gospodarstwie rolnym

w wysokości 140,08 zł. Obie decyzje były przedmiotem postępowania sądowego. Prawomocnym wyrokiem z 11 marca 2010 r. (sygn. akt: VI U 881/09), Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił odwołania.

Dnia 21 maja 2013 r. ubezpieczony wystąpił o zmianę obliczenia wysokości emerytury w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego. Ubezpieczony wiek emerytalny osiągnął 9 czerwca 2013 r. Do ustalenia prawa do emerytury przyjęto podstawę wymiaru wcześniej przyznanej emerytury (WWPW 78,43%). Do ustalenia prawa i wysokości emerytury uwzględniono 216 miesięcy okresów składkowych

oraz 83 miesiące okresów pracy w gospodarstwie rolnym. Wysokość emerytury ustalono na 1212,82 zł, w tym część składkową świadczenia rolniczego za okresy pracy w gospodarstwie rolnym w wysokości 172,46 zł (za 249 miesięcy).

Ubezpieczony w okresie od 10 kwietnia 1968 r. do 11 kwietnia 1970 r. odbywał służbę wojskową. Podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności gospodarczej w okresie od 1 stycznia 1993 r. do 30 kwietnia 1997 r. Nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności gospodarczej od 1 maja 1997 r., gdyż był objęty ubezpieczeniem społecznym rolników. W okresie tym nadal prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, nie zgłaszał się do ubezpieczenia, ani nie opłacał składek w ZUS.

Sąd I instancji zważył, że żądanie przyznania emerytury na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej nie znajduje podstawy ustawowej. Wskazał, że zgodnie z tym przepisem, ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 pkt 2, przysługuje emerytura, jeżeli osiągnęli wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27

ust. 2 i 3 i mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej 20 lat dla mężczyzn.

Ubezpieczony urodził się (...) Zgodnie z art. 27 ust. 3 pkt 3 ustawy emerytalnej, wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych w okresie od dnia 1 kwietnia 1948 r. do dnia 30 czerwca 1948 r. wynosi co najmniej 65 lat i 2 miesiące. Ubezpieczony legitymuje się okresem składkowym wynoszącym 18 lat (216 miesięcy). Sąd Okręgowy stwierdził, że okres ten podlega uzupełnieniu, okresami składkowymi, stosownie do treści art. 10 ust. 1 pkt 1 powoływanej ustawy, o okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, do wymaganego okresu 25-letniego, wymaganego przez art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Tym samym, ubezpieczony z dniem 9 czerwca 2013 r. spełnił wszystkie warunki konieczne do przyznania emerytury na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej; art. 28 nie ma więc doń zastosowania.

W zakresie żądania uwzględnia okresu prowadzenia działalności gospodarczej od maja 1997 r. do końca 1998 r., Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczony za ten okres nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne z tego tytułu. Tym samym okres ten nie był okresem składkowym określonym w art. 6 ust. 1 pkt. 2 ustawy. Od ustaleń w sprawie VI U 1841/08 nic się nie zmieniło, ubezpieczony nie opłacił składek (art. 5 ust. 4.1 ustawy emerytalnej).

Sąd I instancji uznał, że nie znajduje także podstawy ustawowej żądanie uwzględniania jako okresów składkowych 249 miesięcy ubezpieczenia społecznego rolników. Wskazał, że sposób uwzględniania okresu rolniczego ubezpieczenia społecznego reguluje art. 56 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej. Zgodnie z ust. 1 - osobie, której przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględniono okresy pracy w gospodarstwie rolnym określone w art. 10, oblicza się wysokość przysługującego świadczenia jako część świadczenia obliczonego w myśl art. 53, z uwzględnieniem okresów pracy w gospodarstwie rolnym, proporcjonalnie do udziału okresów składkowych

i nieskładkowych w okresie stanowiącym sumę okresów składkowych, nieskładkowych i uwzględnionych okresów pracy w gospodarstwie rolnym. Tak też postąpił organ rentowy ustalając wysokość emerytury. Zgodnie z ust. 3 - świadczenie, którego wysokość ustalono w myśl ust. 1 lub 2, zwiększa się o kwotę odpowiadającą części składkowej emerytury ustalonej według zasad wymiaru określonych

w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, z uwzględnieniem całego udowodnionego okresu pracy w gospodarstwie rolnym, z tym że okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym - bez podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu - po ukończeniu 16 roku życia, przypadające przed dniem 1 lipca 1977

r., uwzględnia się, jeżeli przypadają nie wcześniej niż 25 lat przed ustaleniem prawa do emerytury. Organ rentowy zastosował powyższy przepis i doliczył do emerytury część składkową emerytury rolniczej.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w ustawie emerytalnej nie przewidziano innego sposobu uwzględniania okresu ubezpieczenia społecznego rolników, w szczególności poprzez zaliczanie go jako okresu składkowego zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Ustalając stan faktyczny w sprawie Sąd ten oparł się na niekwestionowanych przez strony i uznanych za wiarygodne przez sąd dokumentach w aktach organu rentowego i w aktach sprawy.

Ubezpieczony wniósł apelację od powyższego wyroku. Zaskarżył wyrok w zakresie nieprzyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej. Zarzucił: - błędne przyznanie świadczenia emerytalnego na podstawie art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, co skutkowało zaniżeniem świadczenia, podczas gdy faktycznie posiada on 216 miesięcy okresów składkowych

i nieskładkowych, które wbrew jego woli zostały uzupełnione okresem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników z przekroczeniem niezbędnego okresu;

- niewłaściwą wykładnię art. 10 ustawy emerytalnej, w szczególności ust. 1 pkt 1, normującego okres niezbędny do uzupełnienia wymaganego okresu składkowego

i nieskładkowego; - pominięcie przez Sąd I instancji prawa ubezpieczonego do przyznania świadczenia na podstawie art. 28 ustawy emerytalnej, a także prawa ubezpieczonego do decydowania o swoich okresach ubezpieczenia społecznego,

w których opłacił składki poza ZUS; - błędne przyjęcie za podstawę obliczenia wysokości świadczenia art. 56 ustawy emerytalnej, przy braku uwzględnienia art. 11 tej ustawy; - naruszenie przepisów prawa procesowego poprzez pominięcie wysłuchania na rozprawie organu rentowego celem rozważenia istoty odwołania – żądania ubezpieczonego do zastosowania art. 28 ustawy jako podstawy przyznania świadczenia, przy właściwym zastosowaniu art. 10, art. 56 i art. 11 ustawy emerytalnej, co doprowadziłoby do uwzględnienia okresu korzystniejszego dla ubezpieczonego. W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że brak jest spójności między poniesionym przez niego ciężarem opłacania składek a wysokością świadczenia. Wskazał, że opłacał składki nie po to, aby uzupełnić okres ponad wymóg określony w art. 28 ust. 1 pkt. 2 ustawy i być przez to pozbawionym prawa do przyznania świadczenia na tej podstawie prawnej. W ocenie apelującego, Sąd Okręgowy pominął prawo ubezpieczonego do uwzględnienia okresu korzystniejszego dla niego, w myśl art. 11 ustawy, a przyjął za uzasadnione rozwiązanie korzystne dla organu rentowego. Zdaniem apelującego, Sąd I instancji powinien był uwzględnić prezentowany przez niego sposób obliczenia wysokości świadczenia w oparciu

o powołane wcześniej przepisy. Przedstawił własną koncepcję wyliczenia wysokości świadczenia w oparciu o wskazane przepisy, przy uwzględnieniu 20 lat okresów składkowych w ZUS - po doliczeniu jako okresu składkowego 24 miesięcy opłacania składek w KRUS; świadczenie wyniosło 1337,07 zł, czyli o 124,25 zł więcej niż obliczył organ rentowy. Apelujący podniósł nadto, że Sąd Okręgowy nie zobowiązał organu rentowego (mimo jego wniosku) do przedstawienia symulacji wysokości świadczenia w oparciu o powoływane przez skarżącego przepisy. Nadto wskazał, że nie powoływał się na art. 11 ustawy emerytalnej przed Sądem Okręgowym i przez to Sąd ten nie wziął powyższego przepisu pod uwagę przy wyrokowaniu.

W związku z powyższym, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie świadczenia emerytalnego na podstawie art. 28 przy uzupełnieniu okresu składkowego i nieskładkowego zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy, ewentualnie

o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Podkreślił również, że wnosi o właściwą wykładnię i zastosowanie przepisów art. 27, 28, 10, 11 i 56 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego

w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, Lex nr 585720). Sąd Apelacyjny podzielił również stan prawny wskazany jako podstawa rozstrzygnięcia.

Na wstępie Sąd Odwoławczy wskazuje, że przepisy dotyczące zasad przyznawania i obliczania wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego muszą być interpretowane ściśle, nie mogą być poddawane wykładni rozszerzającej. Nie ma możliwości uznaniowego podwyższania wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są bowiem normami bezwzględnie obowiązującymi (por. wyrok SA w Warszawie z 20 czerwca 2007 r.,

III AUa 482/07, Lex nr 351867).

Należy również podkreślić, że orzecznictwo co do tego, czy okresami tzw. „rolniczymi” – wynikającymi z art. 10 ustawy emerytalnej – należy uzupełniać staż ubezpieczeniowy jedynie w zakresie wymaganym do przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 28 czy również w większym zakresie pozwalającym uzyskać emeryturę na podstawie art. 27, jest niejednolite. Zgodnie z jedną linią orzecniczą, okresami rolniczymi można uzupełnić staż do emerytury z art. 27 także w przypadku osoby, która nie legitymuje się okresami z art. 5-7 w wymiarze pozwalającym na ustalenie prawa do emerytury z art. 28, czyli nie posiada – w przypadku mężczyzny 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych (por. np. wyrok SA w Katowicach z 20 czerwca 2002 r., III AUa 1348/02, OSA 2003, z. 6, poz. 21). Zgodnie z odmienną linią orzecniczą, w przypadku mężczyzny, który posiada mniej niż 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych, możliwe jest uzupełnienie stażu ubezpieczeniowego okresami rolniczymi jedynie do uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 28 (do 20 lat stażu ubezpieczeniowego), (por. np. wyrok SN z 22 stycznia 2009 r., II UK 138/08, Lex nr 736734).

Na gruncie niniejszej sprawy, Sąd Apelacyjny podzielił pierwszy z zaprezentowanych poglądów. Przy czym, należy zaakcentować, że zaliczenie przez organ rentowy okresów rolniczych w celu uzupełnienia okresów składkowych

i nieskładkowych ubezpieczonego do wymiaru 25 lat i przyznanie w związku z tym świadczenia emerytalnego na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej nie było dla ubezpieczonego niekorzystne. Zatem, jak prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy

– w przypadku przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 27 powoływanej ustawy, art. 28 nie znajduje już zastosowania.

Ponadto, jak trafnie argumentował Sąd I instancji – organ rentowy prawidłowo, na podstawie art. 56 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej, doliczył ubezpieczonemu do emerytury część składkową emerytury rolniczej. Nie znajdowało uzasadnienia zaliczenie okresu ubezpieczenia społecznego rolników jako okresu składkowego zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 przyjmując po 1,3 % podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych, gdyż zasady uwzględniania okresów rolniczych reguluje wskazany art. 56 ustawy.

W nawiązaniu do kwestii poruszonych w apelacji, Sąd Odwoławczy podkreśla, że podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy, iż sąd drugiej instancji jest obowiązany zamieścić w swoim uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy, ale nie ma zarazem obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska odnośnie wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, jeżeli nie mają one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie SN z 16 marca 2012 r., IV CSK 373/11, Lex nr 1169841, wyrok SN z 29 października 1998 r., II UKN 282/98, OSNP 1999/23/758, Lex nr 38240). Z tego względu,

mimo zawierającej szereg spostrzeżeń apelacji ubezpieczonego, Sąd Apelacyjny odniósł się szczegółowo do kwestii istotnych z punktu widzenia niniejszej sprawy i poprzestał na ogólnym nieuwzględnieniu podnoszonych w sprawie okoliczności drugorzędnych.

Reasumując, świadczenie emerytalne ubezpieczonego zostało obliczone zgodnie z obowiązującymi przepisami i brak jest podstaw prawnych do uwzględnienia sposobu obliczenia wysokości emerytury, który zaprezentował apelujący.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego jako bezzasadną.

SSO del. Beata Górka SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko